

INFORMATIENOTA RAAD BLARICUM

Van het college van B&W
Aan Gemeente Blaricum – Gemeenteraad
Portefeuillehouder Cornelis, F.
Informatie bij M. van Leeuwen,
Medewerker Ruimtelijke Ontwikkeling

Onderwerp

Beantwoording raadsmotie isolatiefonds Blaricum

Portefeuillehouder

Cornelis, F.

Openbaar

Ja

Kennisnemen van

De uitkomsten van het onderzoek naar een gemeentelijk isolatiefonds en gebouwgebonden financieringsoplossingen in Blaricum.

Aanleiding (inleiding)

In oktober 2022 is de motie 'Isolatiefonds' aangenomen. Dit leidde tot een bestuursopdracht waarin onderzoek moest worden gedaan naar de mogelijkheden van een gemeentelijk isolatiefonds en gebouwgebonden financieringsoplossingen. De afgelopen maanden is dit onderzoek uitgevoerd. Deze informatienota presenteert de uitkomsten van het onderzoek. In bijlage 1 vindt u een uitgebreide beschrijving van de vraagstukken van de haalbaarheidsstudie.

We plannen graag een raadsbijeenkomst om het voorstel te bespreken.

Kernboodschap

Bestaande financiële ondersteuning is waardevol, maar leidt niet tot snelle verduurzaming

Als gemeente kunnen we ons beperken tot bestaande financiële ondersteuning voor verduurzaming vanuit het Rijk en andere instanties. De momenteel beschikbare regelingen waar inwoners van Blaricum gebruik van kunnen maken, zoals de ISDE-regeling, zijn waardevol. Een overzicht van deze bestaande regelingen is te vinden in Bijlage 3. Een optie is om als gemeente het gebruik van deze leen- en subsidiemogelijkheden te stimuleren

door middel van bijvoorbeeld een communicatiecampagne. Tot op heden hebben de regelingen echter nog niet geleid tot een snelle verduurzaming in Blaricum. De stimulansen om te verduurzamen zijn voor een aanzienlijk aantal woningen onvoldoende en de bestaande leenmogelijkheden vormen een obstakel.

Snel handelen is van essentieel belang

De huidige omstandigheden zijn nog relatief gunstig, maar op de lange termijn, binnen enkele jaren, kunnen deze verslechteren. Diverse factoren spelen hierbij een rol, waaronder een mogelijk hogere rente, veranderende voorwaarden bij Rijksbrede voorzieningen, wisselingen in energietarieven en de beschikbaarheid van capaciteit.

Een isolatiefonds draagt bij aan een snellere energietransitie

Het uitvoeren van meer dan één grote maatregel, zoals dak- en/of spouwmuurisolatie, heeft een grote impact op het besparingspotentieel. Elke genomen maatregel levert ongeveer één stap naar een beter energielabel. Dit betekent dat elke maatregel circa 3–4 m³/m² bespaart. In bijlage 4 is te zien hoeveel gasbesparing elke maatregel per type woning oplevert. In Blaricum zijn er circa 2500 woningen met label C t/m G waarvan circa 1450 woningen met label D t/m G. Voor deze woningen is verbeterde isolatie essentieel.

Een isolatiefonds draagt bij aan een bereikbare energietransitie

Een gemeentelijk isolatiefonds is een aanvulling op bestaande financieringsregelingen voor verduurzaming, voornamelijk voor doelgroepen die nog niet (genoeg) financieel zijn ondersteund door bestaande regelingen. Op deze manier biedt de gemeente Blaricum voor vrijwel elke doelgroep eigenaar en/of bewoner een financiële ondersteuning en stimulans om te verduurzamen. Dit draagt bij aan het uiteindelijke doel om vrijwel alle woning-eigenaren, al dan niet kapitaalkrachtig, binnen afzienbare tijd isolatiemaatregelen te laten nemen.

Het isolatiefonds zo simpel mogelijk instellen

Inwoners kunnen voor alle isolatiemaatregelen financiële ondersteuning krijgen. Het isolatiefonds simpel instellen betekent ook weinig tot geen voorwaarden aan energielabels, WOZ-waarde en bouwjaar. Het fonds kan tevens worden ingericht als een subsidie, lening of beiden. Een voorkeur ligt bij een subsidie.

Subsidies zijn een effectieve en laagdrempelige manier

Met een subsidie zijn er kleinere bedragen per huishouden beschikbaar, maar hierdoor kunnen wel veel huishoudens in Blaricum worden geholpen. Andere gemeenten zoals Berkelland, Oost-Gelre en Huizen hebben ook een isolatiefonds in de vorm van subsidies. De subsidiehoogte kan bijvoorbeeld worden vastgesteld op €1.500. Een mogelijkheid is dit aan eigenaar en/of bewoner te geven bij een minimale hoogte van de kosten, zoals €2.500 – €3.500. Tabel 1 laat zien wat het effect is van de hoogte van subsidies op de hoeveelheid woningen die een subsidie kunnen ontvangen. Hierbij zijn voorbeeldbedragen voor de

hoogte van het isolatiefonds gebruikt. In bijlage 1 is uitgewerkt wat het uiteindelijke effect is van deze hoeveelheden in gasbesparing.

Tabel 1: Hoogte van subsidie op de hoeveelheid woningen

Voorbeeld hoogte isolatiefonds	Hoogte subsidie	Hoeveel woningen	Eigen bijdrage bijvoorbeeld bij spouwmuurisolatie (na ISDE-subsidie)
€250.000	€1.000	250	€2.000
	€1.500	167	€1.600
	€2.000	125	€1.100
€350.000	€1.000	350	€2.000
	€1.500	233	€1.600
	€2.000	175	€1.100

Via een lening kunnen eigenaar en/of bewoner een hoger bedrag ontvangen

Een lening tegen een relatief lage rente maakt het mogelijk meer te financieren dan via banken en andere commerciële partijen. Dit zou meer mogelijkheden kunnen bieden aan inwoners met weinig capaciteit om (extra) te lenen, of inwoners die relatief grote bedragen zouden moeten investeren in verduurzaming.

Zonder of met Nationaal isolatieprogramma doelgroep

Vanuit een rijkssubsidie voor het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) biedt Blaricum circa 120 woningen een isolatievoucher van €2.000 – €2.500 aan. Een mogelijkheid is om inwoners die in aanmerking komen voor de NIP subsidie, geen gebruik kunnen maken van het isolatiefonds. De subsidie vanuit het NIP is bij rijtjeswoningen namelijk al dekkend voor één grote isolerende maatregel. Deze woningen krijgen al een lager gasverbruik.

Zonder soortenmanagementplan heeft de bijdrage vanuit de gemeente minimaal effect

Een soortenmanagementplan (SMP) betekent dat grootschalig ecologisch onderzoek wordt gedaan naar beschermde diersoorten. Dit leidt tot een gebiedsgerichte ontheffing van de Provincie. Ecologisch onderzoek moet altijd gebeuren bij bepaalde sloop- en verbouwwerkzaamheden, zoals isolatie. Zonder SMP moeten inwoners een ecologisch onderzoek van €5.000 – €10.000 laten doen. Het onderzoek duurt 1–1,5 jaar. In de tussentijd kan er niet begonnen worden met isolatie. Een SMP zorgt ervoor dat sneller geïsoleerd kan worden door particulieren en gemeenten. Het scheelt ook veel geld. De kosten van het opstellen van een SMP is eenmalig. Inwoners zien minder snel een drempel om te isoleren als ze geen €5.000 – €10.000 hoeven uit te geven voordat ze de maatregelen kunnen treffen. Een subsidie van €1.500 vanuit het isolatiefonds heeft zonder SMP minder effect. Inwoners moeten namelijk eerst voor de meest rendabele en makkelijkste isolatieopties een ecologisch onderzoek laten doen (spouwmuur-, dak- en gevelisolatie).

Als inwoners eerst duizenden euro's moeten uitgeven aan een ecologisch onderzoek, zal de subsidie van €1.500 vanuit het isolatiefonds een minimaal effect hebben op de totale kosten van isolatie. Het aanbestedingstraject voor dit SMP zal binnenkort worden afgerond. Een ecologisch bureau is gevonden.

Gebouwgebonden financiering is op dit moment niet verstandig

Vanuit de Rijksoverheid zijn ontwikkelingen in wetgeving om gebouwgebonden financiering mogelijk te maken. We bevelen aan om te wachten met deze vorm van financiering. Eerdere proeven met deze vorm van financiering stuitten namelijk snel op praktische en juridische bezwaren. De bedoeling is hier een verantwoorde oplossing voor te vinden. Het kabinet streeft de benodigde wetswijziging in 2025 in te laten gaan. In bijlage 2 vindt u een uitgebreide uitleg over deze manier van financiering.

Duurzaamheid

Energiebesparende maatregelen dragen bij aan het verminderen van gasverbruik en hierdoor aan het verlagen van de CO₂-uistoot. Het verbeteren van het isolatieniveau is een essentiële stap in verdere verduurzamingsstappen. Binnen de kaders van de energie transitie heeft Blaricum maar beperkte mogelijkheden om lokaal grootschalig duurzamere energie op te wekken. Het is belangrijk om zo veel mogelijk in te zetten op wat we wel kunnen, namelijk de verduurzaming van het particuliere huizenbestand. Deze inzet begint met het stimuleren van isolatiemaatregelen. Een mooie doelstelling zou zijn om over 5 jaar 80% van de woningen in Blaricum te hebben verduurzaamd.

Financiën

In een volgende projectfase wordt verder uitgezocht waar het isolatiefonds precies van gefinancierd kan worden. Mogelijkheden kunnen zijn vanuit een deel van het budget Transitievisie Warmte (circa €85.535), SpUk Energiearmoede (circa €124.000) en reserve klimaatmiddelen (circa €12.000). Als het gehele SpUk Energiearmoede wordt gebruikt, is er geen budget meer over om andere acties te financieren voor huishoudens in energiearmoede. Dit is dan ook niet gewenst. Ook is er vanuit de Raad aansporing gegeven naar een nieuwe opzet gericht op Duurzaam Wonen. Dit is naar voren gekomen uit het amendement van 4 juli over het afschaffen van de reserve sociale woningen. Hier zou het fonds ook (deels) mee gefinancierd kunnen worden.

Een mogelijkheid bij het budget is om dit in tranches aan te bieden. Hierdoor kan er eerst ervaring worden opgedaan hoeveel gebruik van het isolatiefonds wordt gemaakt. Zo ontstaat geen onnodige reserve vorming bij onderbesteding.

Consequenties

Budget en tijd vrijstellen voor het opstellen isolatiefonds

Budget en tijd voor het opstellen en coördineren van een fonds moet beschikbaar worden gemaakt door de gemeente. Het opstellen van het fonds vergt een flinke tijdsbesteding.

Tijdsbesteding voor het coördineren is afhankelijk van de complexiteit van de regelingen. Ervaringen van andere gemeente hebben geleerd dat per aanvraag voor subsidie een medewerker 30–60 minuten bezig is. Andere ervaringen van gemeenten zijn uitgewerkt in bijlage 1.

Een soortenmanagementplan is noodzakelijk

Voor het opstellen en monitoren van het soortenmanagementplan (SMP) moet ook budget en tijd zijn vrijgesteld. Het aanbestedingstraject zal binnenkort worden afgerond waarna de voorbereiding met het ecologisch bureau gestart zullen worden. Het onderzoek kost minimaal 1–2 jaar. In deze tijd mag er in principe geen spouwmuur-, dak- en gevelisolatie plaatsvinden. Het opzetten van het fonds kan worden gestart, maar de uitvoering van deze isolatiemaatregelen kan wellicht wat vertraging oplopen.

Provincie Utrecht heeft daarom een pre-SMP aanpak ontwikkeld, waarbij er tijdens het SMP onderzoek ook geïsoleerd mag worden. Een voorwaarde hierbij is natuurvriendelijk isolatie. Provincie Noord-Holland onderzoekt mogelijkheden om het termijn ook te verkorten door het ontwikkelen van een convenant. Hiermee zou er waarschijnlijk al eerder gestart kunnen worden met spouwmuur-, dak- en gevelisolatie terwijl, en op voorwaarde dat, het SMP onderzoek nog bezig is. Ook het Rijk ontwikkelt een tussentijdse korte termijn oplossing, zodat er al eerder kan worden begonnen met isoleren tijdens een SMP onderzoek. De komende weken willen ze concrete afspraken maken met provincies, gemeenten, isolatiebedrijven en natuurorganisaties over een natuurvriendelijke manier van isoleren. Komende weken wordt hier uitstelsel over gegeven. Dit is vermeld in een kamerbrief over natuurvriendelijk isoleren van 4 oktober 2023. In bijlage 1 is het SMP verder uitgewerkt.

Communicatie

De verdere keuzes die gemaakt moeten worden, zullen uitgewerkt worden en gecommuniceerd worden met het college en de raad. Bij vaststelling van de bestuursopdracht voor het realiseren van een isolatiefonds zal participatie en communicatie een zeer belangrijke rol spelen en dus deel van het plan zijn.

We plannen zoals eerder vermeld graag een raadsbijeenkomst om het voorstel te bespreken.

Vervolg

Er moet verder worden bekeken wanneer en hoe dit isolatiefonds wordt ingedeeld. De verdere keuzes, zoals vooraf of achteraf controleren op de maatregelen, zullen in een project isolatiefonds nader onderzocht worden. Een isolatiefonds biedt koppelkansen met het Nationaal Isolatieprogramma; de tijdelijke regeling vanuit het Rijk. Daarmee is het streven om het isolatiefonds voor of gelijktijdig met het Nationaal Isolatieprogramma op te hebben gezet. De start van de lokale aanpak binnen het tijdelijke Nationaal Isolatieprogramma is nog onzeker, maar dit zal vanaf 2024–2025 zijn. Dit is afhankelijk

van de gebiedsgerichte ontheffing en/of beleid van Provincie Noord-Holland. De subsidieverordening zou naar verwachting begin volgend jaar afgerond zijn. Het is afhankelijk van de beschikbaarheid in ambtelijke capaciteit wanneer dit precies zal zijn.

De snelst mogelijke planning zou op dit moment als volgt zijn:

Wat	Wanneer
RIB in raad	Q4 2023
<i>Start isolatie Nationaal Isolatieprogramma</i>	<i>2024 (afhankelijk van de mogelijkheden in natuurvriendelijke isolatie)</i>
Subsidieverordening in raad	Q2 / Q3 2024

Bijlagen

Bijlage 1 - 'Opzetten van een lokaal gemeentelijk Isolatiefonds'

Bijlage 2 - 'Gebouwgebonden financiering'

Bijlage 3 - 'Overzicht subsidieregelingen Rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau'

Bijlage 4 - 'Gemiddelde kosten en besparing isolatiemaatregelen'